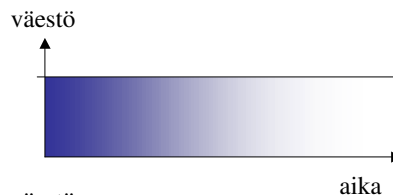

Arvoista: tahdommeko säilyä kansana ja kulttuurina?

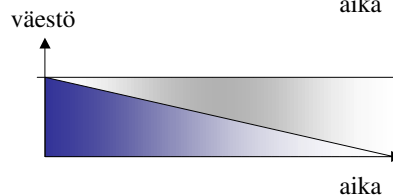
- 1 Syntyvyys on uusiutumistasolla eli naista kohti on 2,1 lasta:

> *kansa ja kulttuuri säilyy*

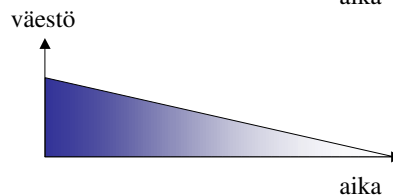
- 2 Syntyvyys on alle uusiutumistason, mutta maahanmuutto korvaa vajeen:

> *kansa ja kulttuuri korvautuu*

- 3 Syntyvyys on alle uusiutumistason ja maahanmuutto ei korvaa vajetta:

> *kansa ja kulttuuri häviää*

Kahta suuremmat (3+) lapsimäärät eivät ole yli 30 vuoteen riittäneet kompensoimaan lapsettomien ja yksilapsisten vaikutusta syntyvyyteen. 60-70 - luvuilla sillä ei ollut kovin suurta merkitystä, kun suuret ikäluokat olivat vielä kymmeniä vuosia työelämässä. Nyt on.

Maahanmuutto ei näytä riittävän korvaamaan alhaisen syntyvyyden aiheuttamaa vajetta. Jos syntyvyys ei kasva, niin korvautumisen sijaan kansamme ja kulttuurimme vähitellen häviää.

Maailmanlaajuisesti väestön kasvu on ollut vuosikymmeniä huolestuneen keskustelun aihe, mutta kasvu on viimeisimpien ennusteiden mukaan taittumassa (Mm. Lutz, Sanderson, Scherbov "The End of World Population Growth", Nature 2001; "Maailman väestön merkivuosi - 2004" HS/tiede&luonto 27.4.2004).

On alettu puhua tarpeesta nostaa tietyillä alueilla, mm. EU:ssa, syntyvyyttä väestön uusiutumistasolle väestörakenteen tasapainottamiseksi (Lutz IIASAn seminaarissa 28.5.2002 Suomen Akatemiassa, www.aka.fi, IIASA). Syntyvyykeskustelu on ollut mm. Ruotsissa ja Saksassa varsin räväkkää jo vuosia.

Suomen väkiluku on alle promillen suuruusluokkaa maailman väestöstä, joten tällä väestömäärällä ei ratkaista väestökysymyksiä maapallon toisella puolella sinne eikä tänne. Kun maamme vielä on harvaan asuttu, on meillä tiettyä vapautta kiinnittää huomiota kansallisiin etuihin täällä, koska täällä pidot huononevat, kun väki ja samalla kustantajien määrä vähenee.

Pidämme kansamme turvallisuutta ja säilymistä tärkeänä arvona. Olemmeko valmiita panostamaan siihen myös pitkällä tähtäimellä? Mitä kansaa ensi sijassa palvelemme? Määritelmän mukaan kulu, josta odotetaan tuottoa on investointi. Lapsiperheet ovat kansakunnan kannattavin investointi.

Arvoista: kuinka suuri ikäluokka rahoittaa eläkkeet ja hoitaa vanhana?

Väestökeskiarvot 20 vuoden jaksoissa 20 vuotiskäluokittain 1950-2069

Väestövastuurooli		Ikä	1950 - 69	1970 - 89	1990 - 09	2010 - 29	2030 - 49	2050 - 69
Eläkeläiset	Hoitajia tarvitsevat	80-	40 000	90 000	180 000	300 000	500 000	500 000
	Kulttuurin siirtäjät	60-79	470 000	700 000	870 000	1 260 000	1 220 000	1 180 000
Aktiivit	Rahoittajat	40-59	1 010 000	1 110 000	1 470 000	1 360 000	1 270 000	1 170 000
	Lapsiperheet	20-39	1 220 000	1 520 000	1 380 000	1 280 000	1 170 000	1 090 000
Uudet ikäluokat	Lapset	0-19	1 650 000	1 370 000	1 260 000	1 140 000	1 060 000	980 000
Yht			4 390 000	4 790 000	5 150 000	5 230 000	4 920 000	4 480 000
Lapsia lapsiperheistä kohti			1,4	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Aktiiveja eläkeikäistä kohti			4,4	3,3	2,7	1,7	1,4	1,3
65 täyttäneitä sataa 20-64 vuotiaista kohti			14	19	25	40	51	54

Numerolähde: Tilastokeskus 2004: väestöennuste vuodesta 2003 alkaen
Väestöennusteen lähtökohdat: syntyvyys 1,75, nettomaahanmuutto 5000 henkeä vuodessa, keski-ikä pitenee ja kuolleisuus alenee vuoteen 2050 saakka

Vaakanuolta seuraamalla näkee eläkeläisten määrän ja hoitoa tarvitsevien vanhusten määrän mittavan kasvun. Se on väistämätön, he ovat jo täällä. Kasvu on nopeaa myös suhteessa aktiivi-ikäisten määrään.

Nousevaa nuolta seuraamalla näkee, että nyt syntyvät lapset ovat aktiivi-ikässä, kun suuret ikäluokat ovat eläkeläisinä suurimman hoidon tarpeessa. Nykyiset lapsiperheet ovat silloin varhaisessa eläkeikässä siirtämässä kulttuuria lastenlapsille. Syntyvien ikäluokkien koko ratkaisee osittain, paljonko työelämässä silloin on sosiaaliturva- ja eläkemaksujen maksajia ja millainen verorasitus heillä silloin on henkeä kohti.

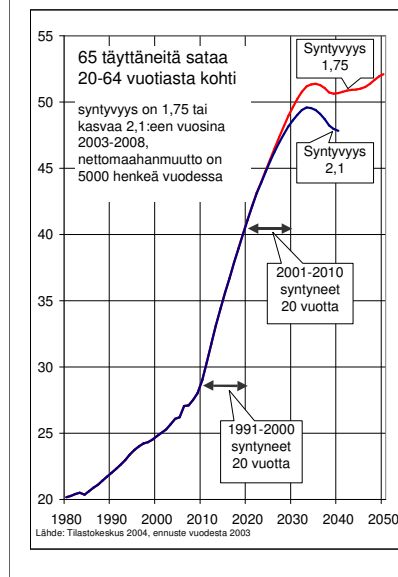
Jo vähäinen tulevan aktiiviväestön määrän lisäys helpottaisi suuria ikäluokkia vanhoina, vaikka syntyvyyden kasvu ei yksin riitä paikkaamaan toteutetun perhepolitiikan aiheuttamia puutteita.

Nykyisellä syntyvyydellä suomalaisten määrä on kääntymässä pysyvään laskuun jo elinaikanamme ja vanhushuoltosuhte uhkaa vakiintua 2020 -luvun kansainvälisesti huippuhuonon kauden jälkeen pysyvästi nykyistä selvästi huonommalle tasolle. Tätä saattaa olla nyt vaikea pitää mielessä, kun väestön keskittyminen muutamiin suuriin asutuskeskuksiin pitää asunto-, koulu- ja päivähoitokysymykset julkisuudessa esillä ja keskustelua syntyvyyteen vaikuttamisesta halutaan jopa väistellä.

On varsin todennäköistä, että jokainen syntyvä lapsi tullaan täällä vielä kipeästi tarvitsemaan

Lisää: <http://www.kolumbus.fi/kolmeplus/vaestovastuu.htm>

Syntyvyyden kasvulla maallemme elinvoimaa ja kilpailukykyä

- 65 täyttäneiden määrä sataa 20-64 vuotiasta kohti kasvaa keski-ian pitenemisestä ja alhaisesta syntyvyydestä johtuen.
- Suomessa suhde heikkenee EU:ta jyrkemmin EU:n huonoimmaksi 2020 –luvulla maamme ”korkeasta” syntyvyydestä 1,7 huolimatta.
- Koko EU:n kilpailukyky ja väestö rakenne heikkenee, jos syntyvyys ei kasva.
- Syntyvyyden kasvu 2,1:een eli väestön uusiutumistasolle parantaisi tilannetta jo suurten ikäluokkien vanhuusaikana.
- Syntyvyys voi myös laskea

Kuvassa syntyvyys 1,75 pysyy vakiona tai kasvaa lineaarisesti 2,1:een vuoteen 2008 mennessä. Yhden kymmenesosan kasvu syntyvyydessä vastaa noin 3200 lasta vuodessa. Vuoteen 2002 luvut ovat toteutuneita.

Jotta väestö uusiutuisi eli seuraava sukupolvi olisi ainakin nykyisen suuruinen, tulisi keskimääräisen lapsiluvun olla vähintään 2,1. Se takaa kansamme ja kulttuurimme säilymisen ja parantaa pysyvästi ikärakennetta. Silloin Suomeen syntyisi noin 70 000 lasta vuodessa, kun vuonna 2002 syntyi noin 55 600 eli vähemmän kuin yli sataan vuoteen.

Lapsiperheiden osuus perheistä on alentunut 30 vuodessa 65%:sta 42%:iin ja keskimääräinen lapsimäärä 60-luvun 2,3:sta 1,7:ään vuonna 2002. Tämä heijastaa sitä, että monilapsisten perheiden osuus on alentunut selvästi viime vuosikymmeninä. Tosin 80-luvulta alkaen monilapsisten osuus on taas hiukan kohonnut. (Lähde: Väestöliitto/ Suomen väestö 2031, s.67 ja 47, Tilastokeskus 2004).

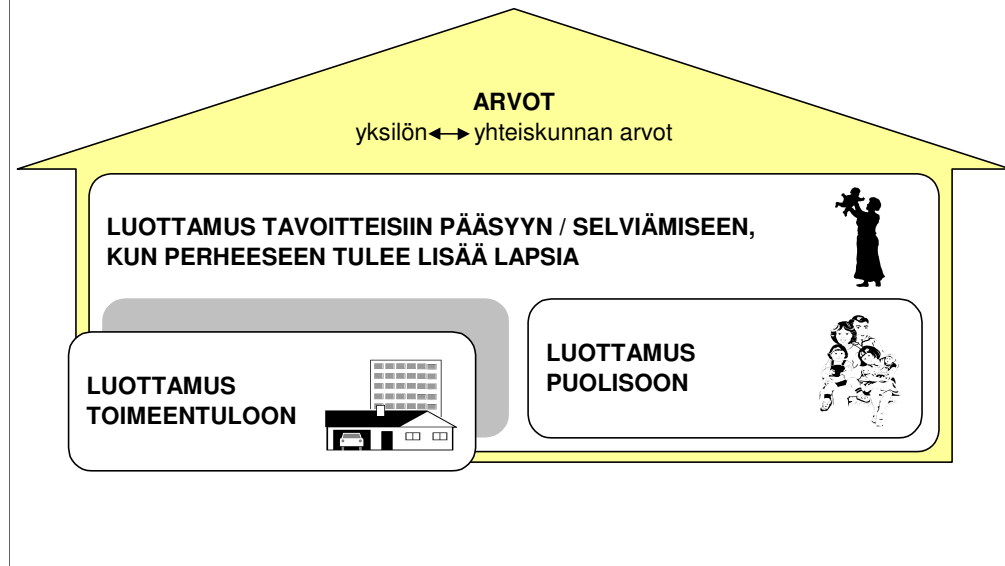
Jos naisille mieluisin oma lapsiluku toteutuisi, keskimääräinen lapsiluku olisi 2,6 ja miehillä vastaavasti 2,2-2,4 ikäluokasta riippuen. (Lähde: Tilastokeskus, Nikander/Naisen elämäntilanne ja perheellistyminen, 1992, s. 96; Suomalaismiesten perheellistyminen, 1995, s. 47). Samantasoisia tuloksia antoi vuoden 2002 Perhebarometri (Väestöliitto). Lapsiluvun kasvu on siten muusta kuin mielisyydestä kiinni. Sinkkujen määrän kasvu ja yleistynyt ensimmäisen synnytyksen myöhäminen vähentävät myös syntyvyyttä.

Erityisesti pitkän korkea-asteen koulutuksen hankkineiden naisten tilanne on ristiriitainen. Heidän lapsilukutoiveensa on muita korkeampi, mutta toteutuma alhaisempi muita suuremman lapsettomaksi jäännin takia (Nikander 1992, s. 98 ja Tietoaika 5/1999, s.12). Kun pitkät opiskeluaikat ovat tulleet jäädäkseen, tulisi lasten saantia suosia jo opiskeluaikana, jolloin myös opiskelun jälkeinen patkätöypaine vähenisi.

Lapsiluvun kasvussa on huomion arvoinen kasvupotentiaali lasten kokonaismäärään, koska synnyttävät ikäluokat pienenevät ja aktiivi-ikäisiä suomalaisia muuttaa maasta syntyvyyteen nähden huomattavia määriä. Perhepolitiikan kohdistaminen lasten saannin aikaistamiseen ja yli kahden menevien lapsilukujen edellytysten parantamiseen ovat realistisimpia panostuskohteita syntyvyyden parantamiseksi. Myöhään aloittajat jäävät muita useammin lapsettomiksi. Lapsen syntyminen sisarukseksi on luontevaa, jos perheen talous kestää. Vasta 3+ lapsiluvut tasapainottavat 0-1 lapsisia väestön uusiutumistasoon.

Lisää: <http://www.kolumbus.fi/kolmeplus/vhsuhde.htm>

Lapsiluvun kasvuun tarvitaan luottamusta

Yhteiskunnassa laajalle levinneet arvojärjestykset ja niiden pohjalta tehdyt käytännön ratkaisut vaikuttavat yksilöiden kuvaan tulevaisuudesta ja kyvystä selvittää lapsia saatuaan näköpiirissä olevista yhteiskunnan ja omista vaatimuksista ja tavoitteista.

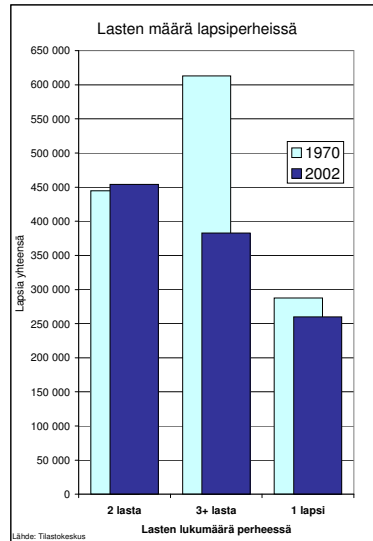
Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta toteaa keskusteluasiakirjassaan "Työn tulevaisuus Suomessa - tulevaisuuspolitiikan suuntaviivoja" (TUO 1/2001 vp): "ihmiskunnan historiassa kansa ja sen kulttuuri ovat menestyneet, jos väestöpohja on ollut terve. Suomen väestön- ja työvoimakehityksen nykyinen ja tuleva vinouma on saatava korjatuksi. Suomessa syntyvyyden nostaminen on keskeistä hyvinvoinnin turvaamiseksi. On tärkeää, että luodaan sellaisia ratkaisumalleja, jotka samanaikaisesti tukevat tervettä väestörakennetta sekä perheajan ja työelämän yhteensovittamista".

Ihmisenä kasvulle näyttää olevan tärkeää lapsesta lähtien, että voi kokea olevansa vähintään yhdelle muulle ihmiselle tärkeä ja arvokas, että voi kokea vähintään yhden ihmisen aidosti välittävän ja huolehtivan. Tällaisen kiintymyssuhteen syntymistä pidetään luonnollisena vanhemman ja lapsen välille. Toteutunut kehitys osoittaa, että valmius kypsyy tervettä kasvua tukevaksi kiintymykseksi ja vanhemmuudeksi vasta vanhemman ja lapsen läheisessä vuorovaikutuksessa. Siihen täytyy olla ja käyttää aikaa sitä kiinteämmin, mitä nuoremmasta lapsesta on kysymys. Lasten hoitojärjestelyihin tarvitaan myös lapsiluvun kasvuun paremmin huomioon ottavia malleja.

Jotta aikaa olisi, lapsiperheen kaikki aika ja voimat eivät saisi kuluu vertaisryhmiin verrattuna kunniallisen toimeentulotason hankintaan asumis-, liikenne- ja kulutusmenojen peittämiseksi. Toimeentulokykyä voi parantaa menoeriä vähentämällä ja/tai nettotuloja lisäämällä, joten perheen ja työn yhteensovittamisessa osapuolina ovat lapsiperheen ja työmarkkinaosapuolten lisäksi vahvasti myös julkishallinto. Työelämän nopea muutostahti ja vähittäinen perhetukien heikkeneminen tai niiden äkilliset leikkaukset vievät nykyisellä veroasteella lapsiperheiden, erityisesti 3+-perheiden (perheessä vähintään kolme lasta) joustovarot kokonaan.

Yksilön arvojärjestyksestä riippuu, paljonko hän on lasten takia valmis tinkimään muusta. Nopeimmin perheiden päätöksiin toteuttaa lapsilukutoiveitaan voidaan kaikilla tulotasoilla todennäköisesti vaikuttaa lisäämällä luottamusta siihen, ettei lapsiperheiden tarvitse tinkiä lasten saannin takia liikaa toimeentulostaan tai toimeentulon hankinnan takia perheelle ja lapsille käytettävissä olevasta ajasta.

35% lapsista oli 3+ perheissä 2002, 3+ perheitä oli 8%

- Työvoiman uusiutumiseen tarvitaan erityisesti 3+ perheiden määrän kasvua, koska synnyttävät ikäluokat pienenevät
- Kasvupotentiaali on asutuskeskusten palkansaajaperheissä, maaseudulla lapsiperheitä on enää suhteellisen vähän
- Nykyinen perhepolitiikka on keskittynyt ensisijaisesti 1-2 lapsisiin perheisiin
- Lapsiperheet ovat menettäneet - eniten ovat jääneet jälkeen työväestöön kuuluvat 3+ perheet, mutta myös toimihenkilöihin kuuluvat

Perheet ovat erilaisia. Vajaa puolet (42%) perheistä on lapsiperheitä: vuonna 2002 perheitä oli 1 412 000, joista alle 18 vuotiaita lapsia oli 599 000:ssa perheessä. Lapsiperheetkin ovat erilaisia. Vähintään kolmilapsisia (3+) lapsiperheitä oli 112 000 eli 8% kaikista perheistä (14% vuonna 1970) ja niissä kasvaa 383 000 lasta eli 35% lapsista (46% vuonna 1970). Vähintään nelilapsisissa perheissä kasvaa 132 000 lasta eli 12% lapsista, vaikka perheitä on vain 28 000 eli 2% perheistä. (Lähteet Suomen tilastollinen vuosikirja 2003, Perheet 2002, Tilastokeskus). Syntyvyys on ollut alle väestön uusiutumistason vuodesta 1969.

Vaikka lapsimäärä 3+ perheissä on olennaisesti vähentynyt vuodesta 1970, kasvaa niissä edelleen yli kolmasosa tulevasta työvoimasta. Niissä on kaksilapsisten jälkeen toiseksi eniten lapsia. Ei ole samantekevää, miten he voivat. Merkitykseltään kyseessä ei siis ole marginaaliryhmä, vaikka pelkästään perheet laskien kohdejoukko on panostamiskohtena suhteellisen pieni.

3+ perheiden määrän kasvun ja väestön uusiutumistason saavuttamisen esteenä ovat mm. toimeentulo-ongelmat, eläketurvan puutteet ja uhka pudota työelämästä. Palkkatyöhön palatessa isonkaan lapsimäärän kasvattamista ei katsota työllisyysheitoa täyttäväksi, vaan työttömyysturvassa on täydet karenssiajat, jos töitä ei löydy. Monen lapsen saanti peräkkäin pudottaa kohtuuttoman alhaisille äitiys- ja vanhempainrahoille tai johtaa lyhyisiin työrüpeamiin lasten välillä, mikä taas lisää muille patkätöitä.

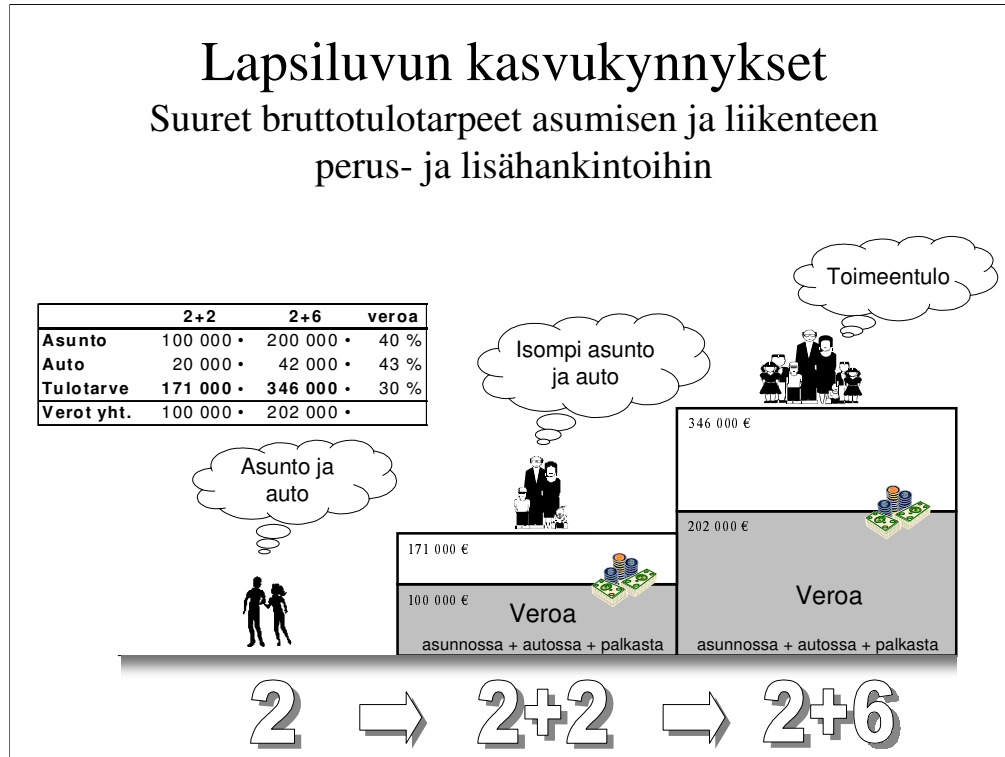
Kun lapsia hoitavan huoltajan perusturva-asiat uudistetaan tulevaisuuden tarpeita vastaaviksi, myös miesten mahdollisuudet hoitaa lapsia kotona paranevat. Monen lapsen hoitaminen ja kasvattaminen kotona on vaativa ja vastuullinen työ - päiväkodeissa vastaavia lapsimääriä hoidetaan avustavien toimintojen tukemana. Se on myös päiväkotihoidon edullisempaa yhteiskunnalle, vaikka uusien vaihtoehtoisten tukimuotojen käyttöä laajennettaisiin (Palokangas: Sääntelyn vaikutus lasten päivähoitopalvelujen kustannustehokkuuteen, lisensiaattitutkimus, Tampereen yliopisto 1999).

Olisi monesta näkökulmasta perheen ja yhteiskunnan kannalta hyödyllistä, jos toinen vanhemmista voisi halutessaan hoitaa lapset itse osaaikajärjestelyin tai kokopäivätoimisesti sen ajan kun lapsi on pieni tai lapsia on useita. Päivähoitolainsäädäntö, painopisteen siirtäminen kotihoidosta päivähoitoon, suorien perhetukien leikkaukset ja kodinhoitajapalvelujen alasajo ovat heikentäneet erityisesti monilapsisten perheiden tukea ja palveluja. Aiemmat verolainsäädännön muutokset ovat toimineet samoin. Tulonsiirtojärjestelmä ei juuri ota huomioon kustannusporrasta, joka alkaa kolmannen lapsen vaiheilla, joten 3+ lapsimäärillä perheiden talous jää lapsettomista ja pienistä perheistä selvästi jälkeen (Blom: Eriarvoinen lapsuus, WSOY 2001).

Taloudellisia edellytyksiä 3+ perheiden toimeentulolle, myös lapset itse hoitaen, on syytä luoda yhtä voimakkaasti, kuin pienten perheiden työssäkäynnin edellytyksiä on luotu. Monen lapsen kasvatustyöllä on arvoa kauas tulevaisuuteen.

Lapsiluvun kasvukynnykset

Suuret bruttotulotarpeet asumisen ja liikenteen perus- ja lisähankintoihin

Suoraviivainen asunnon ja auton hankinnan palkkatarvelaskelma osoittaa jo ilman veroprogression ja korkomenojen vaikutusta, että tätä suuruusluokkaa olevilla ensihankinta- ja 3+ laajennuskynnyksillä täytyy olla vaikutusta perheiden lapsilukutoiveiden toteuttamiseen. Siitä riippumatta, millä tavalla hankinnat maksetaan. Näiden hankintojen maksuun tarvittava lisätyöaika (ylityöaika?) ja kasvavan perheen tarvitsema lisäaika ovat nykyisillä vaatimuksilla vaikeasti yhteen sovitettavassa. Herää kysymys, onko 3+ hankintakynnystä otettu huomioon arvioitaessa esimerkiksi suorien perhetukien muutosten vaikutusta syntyvyyteen muissakaan teollisuusmaissa, joissa lapsiperheet asuvat pääosin kaupunkimaisissa olosuhteissa? Tuskin on.

Tuloksista päätellen asumisen, liikenteen ja kulutuksen hinta- ja veromuutosten yhteisvaikutuksia ei ole ainakaan Suomessa kootusti suhteutettu eri kokoisten lapsiperheiden nettomaksukykyyn lainkaan. Tarvetta olisi. Lapsiperheet asuvat Suomessa jo pääosin kaupunkimaisissa kunnissa. Niissä erityisesti tonttien huono saatavuus ja kalleus nostavat asumiskustannuksia tuntuvasti lapsiluvun kasvua ajatellen. Viisipaikkaisen auton hinnalla ei saa maksettua edes veroja 9 -paikkaisesta pikkubussista. Vastaavat kustannusportaat näkyvät kulutus-, vakuutus-, kunnossapito- ja käyttömenoissa, mm. energia- ja kiinteistöveroissa. Abortti- ja syntyvyystilastoista näkyy, että kovin kynnys lapsiluvun kasvulle on välillä 3-5 lasta. Onko näin ollen todella tarpeen, että kaksilapsisen ”normiperheen” isojen hankintojen bruttotulotarve ei riitä edes veroihin, joita pyydetään vastaavista hankinnoista 3+ kynnyksen ylittämiseen halukkaalta perheeltä? Tällainen ”lapsivero” ei vaikuta kovin viisaalta maamme tulevaisuutta ajatellen.

Jos syntyvyyden halutaan kasvavan ja ikääntymisen siis taituvan, yhteiskunnan on tarpeen madaltaa erityisesti 3+ kynnystä ja sen suoraviivaisesti kasvavaa lisäverokuormaa. Nykyisin yhteiskunta ”tulee vastaan” nostamalla progressiivisesti veroprosenttia, kun tulotarve suurenee kustannuksia vastaavasti lapsiluvun kasvaessa. Kansainväliseen kärkeen veroprosentti nousee, jos tulonsaajia on yksi (Veronmaksajat 2003). Lasten hoito itse kotona on kuitenkin erityisesti 3+ määrillä yhteiskunnalle edullisinta, mikä on huomion arvoista myös syntyvyyden kasvutarvetta ajatellen. Vaikka syntyvyyden kasvutarvetta ei otettaisi huomioon, niin näinkö on ajateltu tasa-arvon ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutuvan? Ei näytä näin toteutettuna toteutuvan.

Perheen ensihankinta- ja 3+ kynnysten verokuorman vähentämisen saa osuaan hyvin lapsiperhevaiheeseen. Lapsiperheissä on vähiten talouksia, joissa ei ole yhtään työllistä. Suuruusluokasta johtuen hankintakynnysten vaikutusta on vaikea kompensoida riittävästi ja osuvasti muuten kuin poistamalla lapsiluvun kasvusta johtuvia verolisiiä.

3+ hankinta- ja samalla verokynnyksen suuruus toiminee nyt lähinnä lapsiluvun kasvun esteenä: perheet ”äänestävät” lapsiluvullaan. Se ei siis tuota edes verotuloja, vaan pelkästään heikentää väestörakennetta ja maamme kilpailukykyä jatkossa.

Lisää: <http://www.kolumbus.fi/kolmeplus/invero.htm>

Keinot kansakunnan säilymiseen

- **Lapsista aiheutuvien kulujen riittävä korvaus**
 - lapsilisä kulukorvauksena ajan tasalle 18 vuotiaaksi saakka, kuluomavastuu neutraaliksi lapsiluvun kasvulle
 - opintotuki lapsilisän jälkeen vanhempien elatusvastuuajaksi
 - neutraalina ja verovapaana lapsilisä ei aiheuta tuloloukkuja
- **Palvelut ja toimeentulo riittäviksi myös lapsiluvun kasvaessa**
 - palvelut kattamaan kaikki hoitomuodot, myös kotihoito, joka yleistyy lapsiluvun kasvaessa
 - toimeentulo ja eläketurva hoitomuodosta riippumattomaksi - *Tasarahamallissa* alle kouluikässä 400 eur/kk/lapsi + alle 3v sylirahaa 235 eur/kk/lapsi
- **Verohelpotuksia vähintään lapsiluvultaan 3+ perheille**
 - isojen (lisä)hankintojen kynnykseen lapsiperheille vuodessa 1700 euron vähennys per lapsi tuloista tai 850 euroa verosta
 - edelleen asuntolainoista korkovähennys tuloverotuksessa ja asumistuki pienituloisille ja vuokra-asuntoihin

Lapsista johtuvien kustannusten tasaaminen lapsiperhevaiheessa oleville parantaisi edellytyksiä aikaistaa lasten saantia ja toteuttaa myös kahta suurempia lapsilukutoiveita. Näillä täydennyksillä perhetuet saataisiin nostettua lähemmäs perheiden tarpeita, hyvää kansainvälistä tasoa ja maamme väestörakenteen kehityksen tarpeita..

Verottomilla lapsilisillä korvataan osa lapsista aiheutuvista lisäkuluista, jotka kasvavat lapsiluvun ja lasten iän mukana.

STM:n asettama lapsilisätyöryhmä piti tammikuussa 2001 tärkeänä lapsilisän jatkamista aikuisikään saakka ja nostamista lapsiluvun mukaan porrastetusti kustannuskehityksen tasalle. Koululaisten ja opiskelijoiden kustannuksia tasaamaan tarvitaan opintotukea lapsilisien jälkeen. Riippumatta vanhempien tuloista tai tuloissa elatusvastuu huomioiden. Muuten lapsilisien loppumisvaihe kuormittaa perheiden toimeentuloa liikaa, kun menot lapsista ovat suurimmillaan ja koulunkäynti estää lasten omien tulojen hankintaa. Elatusvastuun kasvu lapsiluvun kasvaessa ja lasten vanhetessa tulisi huomioida paremmin myös verotuksessa ja muissa tulonsiirroissa.

Omien lasten hoito tulisi nähdä eläkkeeseen oikeuttavaksi työksi siinä kuin vieraidenkin lasten. Lapsimäärän kasvusta ja pienistä lapsista johtuva työmäärän kasvu tulee huomioida hoitotyöstä kertyvissä tuloissa ja eläkkeessä, jotta itse lapsensa hoitavat kotitaloudet tulevat kilpailukykyisiksi päivähoitoon sisältyvää yhteiskunnan nettotukea saaviin ja lapsettomiin kotitalouksiin nähden.

Kotihoito yleistyy lapsiluvun kasvaessa. Jos perheessä oli kouluikäisiä ja pienempiä lapsia niin kaksilapsisissa perheissä kotihoidon osuus oli 29%, kolmelapsisissa 48% ja 4+ perheissä 77%. Pienituloisimmassa viidenneksessä kotihoidon osuus oli 82%, suurituloisimmassa viidenneksessä (kunnallisen tai yksityisen) päivähoiton osuus oli 61%. (lähde: Tilastokeskus, Suomalainen lapsi, tiedot vuodelta 1988). Päivähoito näyttää olevan pääosin pienten hyvätuloisten lapsiperheiden palvelu, jonka vaikutus perheiden toimeentuloon vähenee lapsiluvun kasvaessa. Päivähoitopalvelut eivät näin ollen riitä poistamaan toimeentuloesteitä syntyvyyden kasvulta nykyisestä.

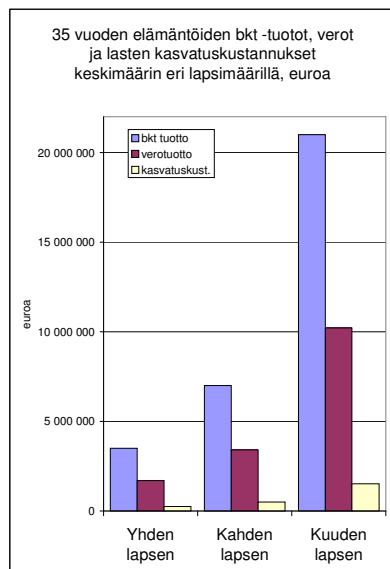
”Tasarahamalli” tai vastaava tuki myös kotihoitoperheiden lastenhoitotyöhön tasapuolistaisi lasten hoidon rahallisen tuen. Tasarahamallissa perhe saa saman tuen hoitomuodosta riippumatta ja maksaa itse eläkemaksut ja kodin ulkopuolisen hoitomaksun ja tuen erotuksen (Tenhunen-Marttala) – kokeilemisen arvoinen uusi lähestymistapa. Kodinhoitoavun saanti tulisi myös palauttaa laissa säädetyn mukaiseksi. Sillä olisi arvoa erityisesti kotihoitoperheille arjen vaatimusten yllättäessä.

Lapsimäärän kasvaessa kolmeen ja yli paineet kasvavat suurempaan asuntoon ja auton hankintaan tai suurentamiseen.

Myös kodinkoneiden suorituskykyvaatimus ja hinta kasvavat. Suuria vuokra-asuntoja on rajoitetusti saatavissa, joten lapsiluvun kasvu yli kahden lapsen vaatii useimmilta kotitalouden mittakaavassa isot lisäinvestoinnit. Lasta kohti laskettuna omaisuus ei lapsiluvun kasvaessa kuitenkaan kartu usein senkään vertaa, mitä pienemmässä perheessä. **Lisähankintojen ja lisäkulutuksen sisältämien verojen huomioiminen tuloverotuksessa olisi paikallaan jo tasaveroisuuden vuoksi, mutta se olisi samalla myös investointivaraus kasvaviin sukupolviin.**

Mitä panostuksella saadaan?

Puuttuvat bkt:n tekijät

- Yhden lapsen 35 vuoden työn bkt-tuotto on keskimäärin 3,5 milj. euroa (21 mmk), verotulo 1,7 milj. euroa (10 mmk) lapsen kasvat- ja koulutuskulujen vastapainoksi, joiksi arvioidaan 0,25 milj. euroa (1-2 mmk)
- Kasvatustyö on yhteiskunnalle tuottavaa taloudellisestikin, varsinkin monen lapsen
- Eläkkeistä rahastoidaan vain neljäsosa, loput kerätään työikäisiltä - kunkin ikäluokan lapsilta ja lastenlapsilta
- Panostus lapsiperheisiin turvaa yhteiskunnan kilpailukyvyn, jatkuvuuden ja hyvinvoinnin rahoitus pohjan jatkossa

Lasten koulutus- ja kasvatuskustannusten vastapainoksi on hyvä saada kuva lasten työtuottojen suuruusluokasta tulevaisuudessa. Valtiontaloudessa tuloja ja menoja suhteutetaan usein bruttokansantuotteeseen. Tässä yhden vuoden työn bkt -tuotto on saatu jakamalla vuoden 2000 bruttokansantuote 130 miljardia euroa työllisten määrällä 2,2 miljoonaa, työllisethän sen tekevät. Luvut on summattu 35 vuodelta olettaen, että bkt kasvaa 3%:n vuosittain ja työllisten määrä säilyy samana. Yhden lapsen 35 vuoden työajan laskennallinen bkt -tuotto on näin laskien 3,5 milj. euroa (21 mmk). Vuoden 2000 bkt-veroasteella 47,3 % vero-osuus on koko työajan tuotosta on 1,7 milj. euroa (10 mmk) bkt-tuotosta. (Luvut: Suomen tilastollinen vuosikirja 2003). VATT on laskenut lapsen koulutuskustannuksiksi 1-2 mmk vähän - paljon koulutettaessa, eli noin 0,25 milj. euroa.

Tuottoa voidaan arvioida myös henkilötyövuosina (htv). Yksilapsinen perhe tuottaa 35 vuoden työssäoloajoilla yhteensä 105 htv ja kaksilapsinen 140 htv, jos molemmat vanhemmat ja aikanaan lapset ovat päivähoiton tuella "koko ajan" kokopäivätyössä. Kuusilapsinen perhe tuottaa 270 htv, jos toinen puoliso hoitaa lapsia 10 v kotona ja lapset ovat aikanaan koko ajan kokopäivätyössä. Jos lapsetkin saavat lapsia, niin perheiden kokonaistuotto kasvaa. On epätarkoituksenmukaista, kaiken muun lisäksi, että kuusilapsinen pari saa tämän tulevaisuuspainotteisen 270 henkilötyövuoden aikaansaamisesta olennaisesti huonomman yhteenlasketun eläkekertymän ja nettotoimeentulon, kuin pienemmät perheet palvelujen tuella pienemmällä määrällä ja lapseton pari 70 henkilötyövuodella. Lapsettomuuden yleistymisen vaatisi nimittäin muilta lapsiluvun kasvua, jotta väestö uusiutuisi.

Tuottoihin ja työpanosten summaan nähden olisi kohtuullista, että lapsiperhekin pystyisi elämään tuloillaan, ainakin valtaosa perheistä. Tähän voidaan päästä korvaamalla osa tulonsiirroista kulukorvauksilla, verokatoilla ja suorilla vähennyksillä veroista. Lapsimäärä tulisi ottaa kautta linjan huomioon perheen maksukykyä rajoittavana tekijänä. Lapsimäärän kasvu ei saisi olla perheen toimeentuloon vaikuttava tekijä: lapsen kannalta tulisi olla samantekevää, minkä kokoiseen perheeseen hän syntyy. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää perhekasvun kannalta kriittisiin vaiheisiin: ensimmäisen lapsen saantiin, kasvuun yli kolmelapsiseksi ja monilapsisten perheiden kulukorvausten loppumisvaiheeseen, kun lapset vielä ovat koulussa ja kulut suurimmillaan. Samoin isojen lapsiluvun kasvun vaatimien lisähankintojen ja lisäkulutuksen välillisiin veromääriin ja niiden toistaiseksi vielä progressiivisiin tulovero vaikutuksiin.

Lapsia hoitavalla huoltajalla tulisi palvelujen, käteen jäävän tulon ja eläketurvan kannalta olla suurin piirtein tasaveroisia vaihtoehtoja työn tekemiseksi ja lasten hoidon järjestämiseksi sekä kotona, perhepäivähoidossa, että päiväkodissa. Tässä mielessä monen lapsen kasvat- ja hoito kotona tulisi rinnastaa työnä vastaavaan päivähoitoon ja luoda tarvittavat palvelut, koulutustarjonta ja sijaismenettelyt mm. sairastumisten ja koulutusjaksojen ajaksi. Äitiys- ja vanhempainrahojen tulisi olla muun väestön toimeentulon tasolla ilman että useampi peräkkäinen lapsi vähentää niiden tasoa.

Ikäpolvi rahastoi vain neljäsosan eläkkeistään, loput maksetaan ajankohdan työvoiman eläkemaksuilla. Tulevaisuusturvansa parantamiseksi muiden kuin lapsiperhevaiheessa olevien kannattaisi investoida lapsiperhevaiheessa oleviin. Monilapsiset perheet ovat tulevan työvoiman kannalta paras sijoituskohde - mitä monilapsisempia, sen parempi tuotto.

Onko meissä tahtoa uusiutua ja säilyä kansana ja kulttuurina?

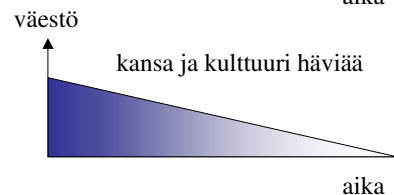
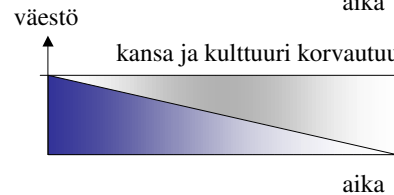
1 Syntyvyys on uusiutumistasolla eli naista kohti on 2,1 lasta

- kaksi lasta ei riitä, vaikka 100%:lla olisi kaksi lasta
- tarvitaan lisää myös 3+ perheitä

2 Syntyvyys on alle uusiutumistason, mutta maahanmuutto korvaa vajeen

- toteutumisen epätodennäköistä
- naapureissa alhaisempi syntyvyys

3 Syntyvyys on alle uusiutumistason (nyt 1,7) ja maahanmuutto ei korvaa vajetta

Miten parannamme Suomen kilpailukykyä ja vanhushuoltosuhdetta ja takaamme rahoituspohjan kattaville palveluille myös jatkossa?

1. Tulevaisuuden laskevaan väestökehitykseen ja epäedulliseen vanhushuoltosuhteeseen on syytä kiinnittää huomiota viimeistään nyt. Kilpailukymme säilyy vain jos väestö uusiutuu.

- Syntyvyyden kasvu väestön uusiutumistasolle parantaa pysyvästi vanhushuoltosuhdetta ja maamme kilpailukykyä, syntyvyyden kasvun siirtyminen heikentää tilannetta jatkossa.
- Yksilapsisten ja lapsettomien vaikutuksen kompensointiin tarvitaan vastaava määrä kolme-, neli- ja useampilapsisia naisia/perheitä, jotta keskiarvo nousisi uusiutumistasolle 2,1 lapseen.

2. Väestön uusiutumiseen tarvitaan taloudellisten kynnysten alentamista perheen perustamis- ja lapsiluvun kasvuvaiheessa yli kahden lapsen.

- Suurin lapsiluvun kasvupotentiaali on asutuskeskusten tavallisissa palkansaajaperheissä, mutta juuri heille lapsiluvun kasvuun tarvittavat lisätulot ovat kalliita nettotuloihin verrattuna
- Lasten saanti (saantitavasta riippumatta) ja varsinkin useamman lapsen saanti peräkkäin ei saa johtaa perheissä äitiys- ja vanhempainrahojen, muiden perhetukien ja eläkekertymän heikkenemiseen tai lisätä merkittävästi vanhempien työnantajien kustannuksia muihin työantajiin verrattuna
- Vanhempien elatusvastuun kantoa aikuistuvista koulua käyvistä tai opiskelevista lapsista on tarpeen helpottaa
- Kotihoidon tuen ja kodinhoitaja- tai vastaavien palvelujen merkitys korostuu lapsiluvun kasvaessa.
- Lasten hyvinvointiin tarvitaan vanhempien aikaa. Osa- ja kokopäiväistä koti- ja päivähoitoa tulee tukea tasapuolisesti lasten kouluun menoon saakka. Osapäiväinen lasten hoito tulee mahdollistaa myös iltapäivähoitoa tarvitseville koululaisille.

3. Lapsiperheisiin investoiminen kannattaa, tulevaisuutemme on lastemme käsissä.

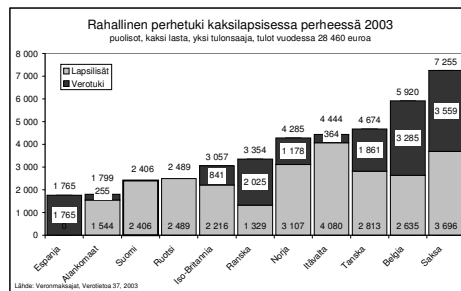
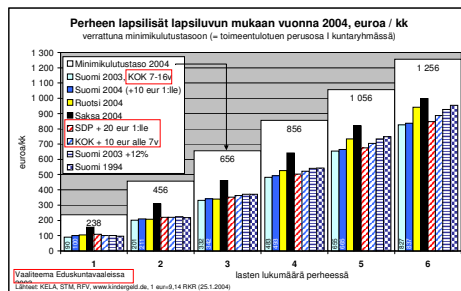
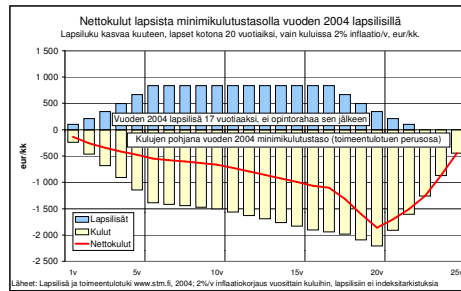
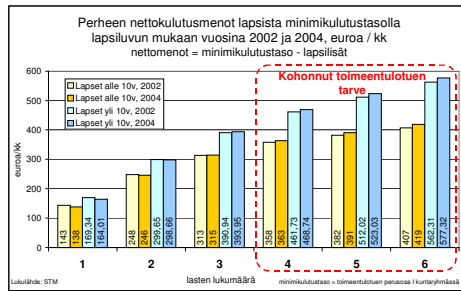
- Lapsiperheiden toimeentulon parantaminen lisää kotimaista kulutuskysyntää, joka parantaa välillisesti työllisyyttä jo lyhyellä aikavälillä.
- Lapset tuottavat tulevaisuuden aktiiviväestönä ja työvoimana sen bruttokansantuotteen, josta maksetaan myös lapsettomien tuleva eläke- ja sosiaaliturva.
- Positiivisin vaikutus vanhushuoltosuhteeseen ja suurin pitkän aikavälin bkt-nettotuotto on lapsiluvultaan 3+ perheillä. Niissä yhteenlaskettujen henkilötyövuosien määrä on perhettä kohti suurin.

lisäkalvot: kun lapsiluku kasvaa

lapsilisien tilanne
toimeentulon tilanne
asuinaluetilanne

Lapsilisät ja lapsiluvun kasvu

Omavastuu kasvaa, tuki kansainvälisesti hännillä

Kulutustutkimuksista osittain virheellisesti päätelty yleinen käsitys on, että lasta kohti menot alenevat, kun lapsiluku kasvaa ja sen takia lapsilisienkin tulisi olla suurimpia ensimmäisillä lapsilla. Kulutustutkimuksia tulkittaessa ei tällöin oteta huomioon tulojen aiheuttamaa kattoa menotarpeiden toteuttamiselle ("budjettirajoitetta") ja mm. asumis- ja liikennemenojen kasvuja tilan- ja kuljetustarpeen kasvaessa. Huomiotta jää myös, että lapsillisillä kompensoidaan ensimmäisestä lapsesta alkaen vain osa perheen elatusvastuulla olevien lasten kulutusmenoista, joten omavastuun nettosumma lasten menoista kasvaa jokaisesta lisälapsesta.

Ylävasen:

- yhteenlasketuista lapsilisistä vähennetyt toimeentulotuen yhteenlasketut perusosat osoittavat, että lapsiluvun kasvaessa yhdestä kuuteen perheen lapsilisien jälkeen maksettavaksi jäävä nettokustannus lasten kulutuksesta suurenee jo minimikulustasolla - siitä huolimatta, että laskelmassa kulutus lasta kohti alenee toimeentulotuen perusosan mukaisesti

Yläoikea:

- Yllä kuvatut nettokustannukset kasvavat myös lasten vanhetessa. Kuvassa kustannukset kasvavat toimeentulotuen saantiehtojen mukaisesti ja 2% vuosittaisella indeksitarkistuksella. Lapsilisät pysyvät ennallaan. Lapsilisien ja kustannusten erotus (punainen viiva) osoittaa, että omavastuu lasten kulutuksesta kasvaa koko lapsiperhevaiheen ajan jo minimikulustasolla.

- Lasten aikuistumisvaiheessa perheelle tulee jyrkkä toimeentulokuoppa, jos lapset käyvät koulua tai opiskelevat 20 vuotiaiksi kotona asuen, kun lapsilisät loppuvat kesken ja kotona asuva lapsi ei saa riittävää opintotukea tai tulorajoissa ei huomioida perheen elatusvastuuta.

Alavasen:

- Lapsiluvun kasvaessa Suomen lapsilisäporrastus jää jälkeen tärkeimmistä vertailumaista. Ennen vaaleja ehdotetut (SDP, KOK) korotukset lapsilisiin olisivat korjanneet tilannetta vähän. Vuoden 2004 alusta toteutettu lapsilisäkorotus on tervetullut käänne, mutta jää vaalien alla tehdyistä ehdotuksista, eikä vähennä omavastuun kasvuja edes minimikulustasolla lapsiluvun kasvaessa (ks. myös ylävasen)

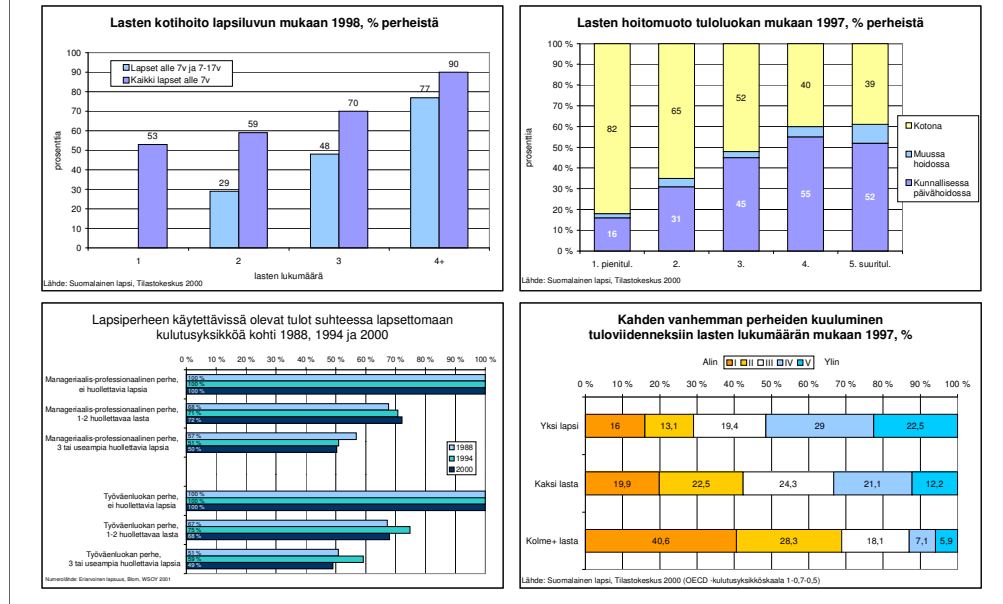
Alaoikea:

- Muiden maiden verovähennykset huomioiden Suomen rahalliset perhetuet ovat häntäpäässä jo kahdella lapsella yhden tulonsaajan lapsiperheissä, joiden osuus yleisty lapsiluvun kasvaessa. Muut maat ovat parantaneet päivähoitoa ja kotihoitoa tukia, joten ne eivät enää kompensoi näitä puutteita.

Lisää: <http://www.kolumbus.fi/kolmeplus/taustaa/taustaa.htm>

Toimeentulo ja lapsiluvun kasvu

Palvelujen tuki heikkenee kahden lapsen jälkeen

Ylävasen:

- Lapsiluvun kasvaessa kotihoito yleistyy. Yhden alle kouluikäisen lapsen perheistä yli puolet ja vähintään neljän alle kouluikäisen lapsen perheistä 90% hoitaa lapset kotona. Kun perheessä on sekä kouluikäisiä, että pienempiä lapsia, kotihoito yleistyy jyrkästi lapsiluvun kasvaessa: kun kahden lapsen perheistä 29% hoitaa lapset kotona, niin vähintään neljän lapsen perheistä hoitaa 77%.

Yläoikea:

- Suurituloisissa tuloluokissa lasten enemmistö hoidetaan kunnallisessa tai yksityisessä päivähoitossa, pienituloisissa kotona. Vertailussa tulot lasketaan kulutusyksikköä kohti, koska lapsiluvun kasvaessa ostovoima perheenjäsentä kohti pienenee. Kun monen lapsen elatusvastuu otetaan huomioon, niin yhden tulonsaajan varsin hyvätkään tulot eivät riitä ylempiin tuloluokkiin pääsyyn.

Alavasen:

- Perheiden vuosille 1988, 1994 ja 2000 indeksoitujen ja lapsettomien perheiden tuloihin suhteutettujen tulot osoittavat, että lapsiperheen kulutusyksikköä kohti käytettävissä olevat tulot putoavat selvästi lapsettomiin verrattuna lapsiluvun kasvaessa. Alenema ei ole olennaisesti muuttunut laman aikana kummassakaan tarkastellussa perheryhmässä, vaikka tulotasot ovat vaihdelleet.

- Kuvion alemmassa ”työväenluokan” perheryhmässä tulot ovat keskimäärin 30% matalammat, kuin ylempässä ”manageriaalis-professionaalisisissa” perheryhmässä. 1990 -luvun jälkipuoliskolla erityisesti työväenluokan isojen lapsiperheiden toimeentulo on heikentynyt.

Alaoikea:

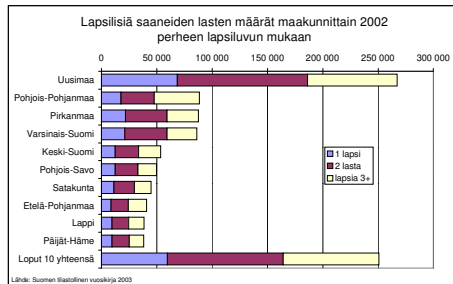
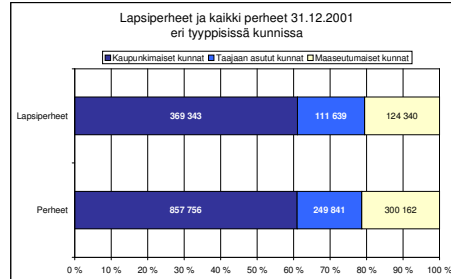
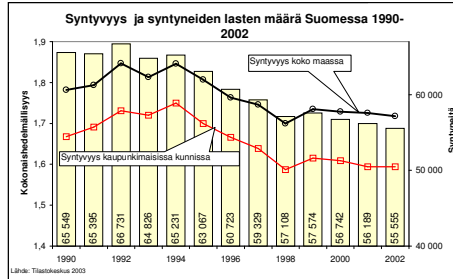
- Lapsiluvun kasvaessa perheet kasautuvat alimpiin tuloluokkiin.

Taloudellisten tekijöiden lapsilukutoiveiden toteuttamista estävä vaikutus havainnollistuu, kun tarkastelee rinnakkain kuvia lapsiluvun kasvun vaikutuksesta toimeentuloon kulutusyksikköä kohti ja toisaalta lapsiluvun kasvun vaikutusta asumis- ja liikennekulujen ja nettokulutusmenojen kasvuun: kun menot kasvavat lapsiluvun kasvaessa, niin tulot vähenevät ja verotus kiristyy suurin portain. Lapsia tuskin syntyy rahasta, mutta rahan puutteessa lapsia jäänee syntymättä.

Päivähoitopalvelujen kokonaisuudessaan lapsilisien suuruusluokkaa oleva nettotuki kohdistuu vajaaseen viidesosaan lapsista eli vajaaseen puoleen alle kouluikäisistä lapsista ja parhaiten siis pieniin hyväntuloisiin perheisiin. Nykytilanteessa lasten kotona hoidon tuen parantamisen tarpeesta ollaan tutkimuksissa varsin yksimielisiä vastaajien taustasta riippumatta.

Lisää: <http://www.kolumbus.fi/kolmeplus/taustaa/taustaa.htm>

Lapsiperheet asuvat pääosin jo kaupunkimaisissa kunnissa

Lisätietoja:

- 3+ tiimi: www.kolumbus.fi/kolmeplus/alku.htm
- Lapsiperheiden Etujärjestö ry: www.lape.fi
- Matti Sillanpää: matti.sillanpaa@surfeu.fi

Ylävasen:

- 1980 -luvulla panostettiin perhetukiin ja syntyvyys kasvoi yli 1,8:aan lapsen per nainen. Laman ollessa pahimmillaan Kun synnytyksikään tulleet 70 -luvun pienet ikäluokat alkoivat vähentää syntyneiden lasten määrää (tolpat), niin samalla syntyvyys (musta viiva) aleni samaan tahtiin erityisesti monilapsisten perheiden olosuhteita tuntuvasti heikentäneiden perhetulileikkausten ja laman loppumisen kanssa.

- Alempi punainen viiva kuvaa syntyvyyttä kaupunkimaisissa kunnissa 1990 -luvulla. Kuvioista näkee, että se ohjaa täysin koko maan syntyvyyttä kuvaavaa ylempää mustaa viivaa.

Yläoikea:

- Ylemmästä vaakatulpasta näkee, että valtaosa lapsiperheistä asuu jo kaupunkimaisissa kunnissa (tumman sininen) ja taajamissa (vaaleamman sininen). Alemmasta vaakatulpasta näkee, että suhteet ovat samat kaikissa perheissä.

Alavasen:

- Lapsilisää saaneita lapsia elää ylivoimaisesti eniten Uudellamaalla, jossa on enemmän lapsia kuin kymmenessä pienimmässä maakunnassa yhteensä.

- Vaikka Pohjanmaan maakuntia pidetään yleensä suurten perheiden asuma-alueena, niin Uudellamaalla on kuitenkin ylivoimaisesti eniten lapsiluvultaan 3+ perheissä eläviä lapsilisää saaneita lapsia.

Kuvioista voi päätellä, että syntyvyyden kasvu ja väestön uusiutumistason saavuttaminen on kiinni edellytyksistä saada lapsia ja toteuttaa myös kahta suurempia lapsilukutoiveita erityisesti etelän kaupunkimaisissa kunnissa, joissa valtaosa lapsia saavista lapsiperheistä jo elää.

Koska periaatteesta monilapsiset perheet eivät yksin näytä riittävän nostamaan syntyvyyttä, niin lapsiluvun kasvun varsin tuntuvien taloudellisten kynnysten madaltaminen kaupunkimaisissa kunnissa on huomion arvoinen keino saada myös muita perheitä toteuttamaan lapsilukutoiveensa.

Lisää: <http://www.kolumbus.fi/kolmeplus/taustaa/taustaa.htm>